DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,*

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, *manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-tertiâ mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LXXIV.*

M. CAROLO-FRANCISCO BOUTIGNY DESPREAUX, Doctore Medico, Præside.

An Febri Malignæ Vesicantia?

I.

EBRIS Maligna adeò teter morbus est ut nisi sedula medentis adhibeatur cura; de eo ferè sit conclamatum, quem semel aggressa est. Eò sevioribus incedit symptomatis, quò blandiùs insidiosa falsâ benignitate ægrum decipit, securos mendax fallit assidentes, fictâque larvâ, non rarò Medicum ludit incautum & offusâ caligine, dira mors futura vetat prospicere. Modò tacitè serpit, & velut ignis deloso suppositus cineri, miti extùs calore lenis, cœco intùs æstu flagrans se se malignè dissimulat: modò omnes induit formas omnibus illusura modis. Nunc sub Pleuritidis personâ graditur, dolorem punctorium offert medendum, tussim ferinam debellandam, sanguinis screatum sistendum, dum ipsa veluti densis se se obvolvit tenebris: nunc colicum dolorem, jecoris aut ventriculi inflammationem tam eruditè mentitur, ut propius nihil fiat quam ut oculatos & in arte recoctos decipiat, hisque tantum morbis laborare arbitrentur. Quandoque tertianam intermittentem, sæpiùs continuam aut febrem utriusque participem præ se fert, alternisque diebus recrudescens rigor, exacerbationes vehementiores prænuntiat. Sic incedunt hujus anni febres malignæ, in quo cum singultu, septimo, nono, vel undecimo die, animam exhalant ægrotantes. Plurimos diuturnâ emaciatos functionum læsione aggreditur, non paucos ad athletarum habitum progressos formidolosa repentè obruit incautos. Multis ante invasionem diebus membra ingravescunt, somnus laborem facit, non levat lassitudinem, torpet corpus spontaneis defatigationibus, gravatius premit caput dolor, calor adeò levis ut vix se febricitare æger sentiat, urina bona, pulsus bonus, nisi quod hic paulò exilior & crebrior, illa crudior, mentis adest stupor, sensus hebetes, ingens denique fit corporis pondus. Sed brevi ea symptomata vires acquirunt eundo, pulsus intensior fit & citatior, urinæ plerumque rariores, lutulentæ instar jumentorum, ignis edax deurit corpus, jam subsultibus concutitur, motuque convulsivo tendones aguntur, vox tremula, sœpè ferox, delirium, mensque unà cum corpore prægravatur, de sua sede dejecta, oberrat, omnia susdeque miscentur, quid plura, nulla functio intacta remanet. His omnibus frustrà mederi aggrederis symptomatibus, nisi ipsum morbum, in latibulis ubi figere sedem adeò amavit, jugules, necemque certam illaturus es, nisi remedium cerebri inflammationi solvendæ idoneum admoveris.

* *Auctore Antonio Bergier.*

I I.

QUAMVIS febris Maligna nihil contineat veneni quod in præcordiis desæviat, ipsaque miserabiliter dilaniet, si tamen ægro assidentibus malignam afflaret auram, ipsâ esset peste multò pestilentior. Quantò cæteris partibus præstantius caput, tantò periculosiùs impetitur. Sui etiam cerebro morbi & licet velut æneo circumquâque obsepiatur muro, non semper undique latet tutum, & sicut ossibus, carnibus, tendinibus, membranis, nervis, non iidem morbi, non eadem remedia, ita nec cerebro ab iis partibus planè diverso. His omnibus nomine communis morbus inflammatio, grave quidem malum, sed multò gravius in cerebro, omnes enim ludit tristes tragœdias, quibus nulla potest esse tristior. Virium repentina prostratio, capitis gravitas, sœpe etiam dolor, delirium, sopor gravis, altior somnus, somnia tumultuosa, mentis stupor, sensuum hebetudo, ingens corporis pondus, totidem sunt argumenta non dubia, lædi in hoc morbo substantiam cerebri. Non minùs illud idem evincunt graviora quæ subsequuntur symptomata. Carotidum vibrationes pulsibus aliarum arteriarum vehementiores, tendonum totius corporis, brachiorum præsertim, rigor & subsultus, vox tremula, ferox, proterva, delirium, inordinatum omninò spirituum in nervos influxum demonstrant. Sitis sœpe nulla cum intensâ febre, inconditi sermones adeò ut pugnantia secum, nec cohærentia loquatur æger, nec ad se redeat nisi admonitus, mentis cum corpore laborantis manifestæ sunt notæ. Tumor faciei, surditas, oculi nunc flammei, nunc erratici, injussæ lacrymæ, cerebrum malè affici evidenti sunt argumento. Ubi in cerebri meningibus fixit sedem inflammatio, vividior est febris, acrior calor, strictior pulsus, capitis dolor pungens, rigidiores tendones, frequentiores subsultus, insania tumultuosior, cùm meninges sint sensus exquisitioris, contractionis & *elaterii* magis compotes quàm ipsum cerebrum. Ipse ego Remis in Nosocomio majori, propriâ manu, quatuor apertis febre Malignâ extinctorum cadaveribus, coram erudito cœtu, ipsis oculis videndam exhibui in uno piam meningem tenaciùs cerebro inhærentem & ejus vasa varicum instar sanguine turgida & distenta; in tribus aliis, partem cerebri pure exesam & ventriculos sero turgidos: cum his mitius egerat febris nec sæva adeò ediderat symptomata, in illo multò sæviora fuerant.

I I I.

NON horridior hic morbus quàm sanatu difficilior. Non sine duro labore resolvitur irretitus humor in partibus mollibus, resilire imparibus, & tamen nisi dissolvatur certa mors est, non enim eadem sors cerebri cum aliis partibus, in his etsi non dissipetur nocens humor, non ideò semper miserabiliter perit ægrotus, in illo non item. Spontè velut suâ aliquando nascitur & viget hic in cerebro morbus, sœpius ad vitiatum in primis viis humorem, originem suam refert. Bilis exæstuans ipsâ totâ sequanâ non compescibilis tragœdiæ sœpè ludit præludia, sæpiùs etiam vitriolicæ partes in primis viis contentæ. Hæ nauseis quas excitant se se indigitant, acrimoniâ suâ lympham inspissant & coagulant, & cum omnium tenuissima esse debeat quæ cerebrum & substantiam medullarem subire destinata est, si paululùm justo crassior sit, ferè fit ut quos sibi carceres selegit, ex iis se se expedire nequeat. Glandulas coarctat, medullares anfractus plùs æquo comprimit, exilissimos nervorum tubulos hâc parte constringit, illâc apertos sinit, hinc motus citatiores, vehementiores, anomali; illinc pigra & imperfecta excernendorum elaboratio, secretio: ex utroque malo partium consensus turbatur, languent reciproci motus, impedita omninò est natura & opem flagitat, non jugis spirituum influxus, sed interruptus, non lenis, sed impetuosus irruit vitalis latex, indè deliria, contractiones musculorum irregulares, coma, & cætera omnia dira quæ febrem Malignam consequuntur symptomata. Ac veluti cum venti vinclis & carcere soluti, qua data

porta ruunt Cœlum & Terram perflant turbine, ita nulli imperio dociles furiunt ſpiritus nervei. Quânam arte tantum poſſis æſtum reprimere? An venæ ſectione? An purgatione? Illa, fateor, luxuriantem circumcidit ſanguinis molem, æſtuantem compeſcit, è ſuo curſu deflectentem rovocat, ſed quamvis palmarè ſit remedium in aliis inflammationibus curandis, dùm copiam ſanguinis imminuit, cordis impetum frangit, detrahit de copiâ ſpirituum animalium, non febrem Malignam curat, ſed curationem tantùm parat: hæc fomitem, ſeu materiam morbi minuit & ducit ad proſperos exitus, ſed ſtagnantem lympham non aggreditur, impactam non reſolvit. Ut igitur ſanguinis miſſio de mole ejus majori detrahit, & purgatio nocentes humores eliminat, ita veſicantia apta nata ſunt lymphæ circulum ad leges proprias revocare, ipſaque non adhiberi in febre Malignâ, piaculum eſt.

I V.

VIRTUS & efficacia remediorum externè appoſitorum, etiam ad morbos interiores ſanandos, mirum quantùm luceat in profligandâ lue venereâ. An minor eorum in aliis morbis potentia? Ut quid igitur ſepulta oblivione jacent. Lympha omnium ferè bonorum corporis parens, non tantum mutatâ ſuâ legitimâ indole, ſed etiam mole auctâ plurimorum ferax eſt morborum. Luxurians nimium circumcidenda, ſtagnans ſubducenda, ſpiſſior attenuanda. His malis non potentiùs medeberis quam veſicantibus. Dubitas? Adi experimentum. Immitte pulverem cantharidum in ſerum ſanguinis: liquidius illud fiet, tenuius & coagulationis impatiens. Aliundè ipſis oculis patet ſerum quod exſtillat ex locis ubi appoſita ſunt veſicantia liquidius factum fuiſſe. Miſſione ſanguinis totam ejus molem imminui, circuitum ejus liberiorem reddi, impactum hunc liquorem reſolvi certum eſt. Suus etiam lymphæ circuitus, ſuas patitur leges proprias, & in motu ſuo turbari ſi quis ejus canalis aut compreſſus aut obductus ſit, non minùs conſtat. Quælibet veſicantium particulæ ſimiles lanceolis venulas ſero turgidas aperiunt eructandoque latici aditum patefaciunt. Stimuli etiam vices adimplent & ſuis partibus acribus fibras carneas irritant, undè expreſſio major liquidioris materiæ per patentia oſcula. Villi validius contrahuntur, breviores redduntur, tenſi fiunt, tremor ergò vividior & appulſus fluidorum ad contactum fibræ abundantior. Per vim ſtimuli liquidum nervoſum in crebriores agitur undas, & per motum derivationis appellet ad nervos omnium muſculorum ubi veſicantia ſuam vim exerunt. Fiet itaque derivatio liquoris in eam partem, & revulſio à parte læsâ & infartâ. Quamvis ſic fiat lymphæ expreſſio major, ſubeunt tamen quædam veſicantium particulæ totum corpus, ipſumque pervadunt. Notus eſt effectus quem excitant in renes & veſicam. Attenuabunt igitur lympham, liquidiorem, tenuiorem reddent, ubicumque locorum ſit impacta, ſicque aptam eam reddent parere circulationis ſuæ legibus. Quid ergò præſtantiùs quam remedium quod aut humorem noxium avocat à ſede quam infeſtat, aut fluidiorem reddit, ut reſtituta circulatione neque jam noceat, neque amplius nocere poſſit. An igitur piaculum non eſt aut propter temerè conceptam opinionem, aut propter hypotheſim falſam negligere, vel ſcurtiliter apud vulgus egregium adeò laceſſere remedium. Quod ratio ſtabilit, illud idem firmat obſervatio. Non pauci jam jam morituri hocce medicamento ad vivos revocati ſunt & quorum deſperata ſalus, brevi ſoſpites & incolumes facti ſunt appoſitis veſicantibus.

V.

NEC te terreant triſtia quæ ab inductâ cantharidum tincturâ in jugularem canis venam contingunt ſymptomata, ſtatim vomit, humi ſemi mortuus cadit, magna premitur anxietate ſitis adeſt inexhauſta, paulò poſt graviſſimo corripitur dolore, ululatibuſque Cœlum implens moritur. Quàm diſſident ea omnia ab iis quæ contingunt veſicantibus externè appoſitis. Non enim per vaſa maxima catervatim

ad cor appellunt, ſed ipſo ſero quod noxium eliminant: temperantur & mitiora fiunt, non denegatur crudeliter potus ut factum eſt in exemplo canis, ſed quò magis experitur, eò liberaliùs conceditur. Cerebrum ſtatim laceſſitum eſt, ſed quòd erat ſanum, non verò hoſtibus fœtum. Nec mirum veſicantia nocere ſanis quemadmodum & alia remedia. Denique omnia viſcera canis ſana deprehenſa ſunt, & ſanguis è venis eductus nequaquàm coagulatus. Non igitur pravos ediderunt effectus ſed potiùs bonos, etiamſi nimia doſi, & indebito modo fuerint adhibitæ cantharides. Neque etiam major mictus; inflammationem renum metuendam evincit, cùm eum poſſis nullo negotio, datis emulſionibus, brevi compeſcere. Quamvis parcior quantitas laticis fluere dicatur, quàm ut cauſam mali veſicantia avertere poſſe videantur; his tamen fidito: non pauca enim medicamenta vel parciſſima data doſi, malum jugulant quemadmodum vel ipſa minima miaſmatum moles horrendas excitare valet procellas. At, inquies, educitur humor è partibus ubi appoſita ſunt illa topica, à poris cutis, à glandulis cutaneis, non ergò à cerebro, ubi ſedem fingis morbi. Idem fit quod in miſſione ſanguinis, quæ celebrata in malleolo ſanguinem è capite educit. Conducunt etiam veſicantia ubi ſanguinis *extravaſatio* facta eſt in ipsâ cerebri ſubſtantiâ, nulla enim alia ratione poſſis hunc indè extricare quàm globulos rubros largâ potatione eluendo, ne verò remaneat in cerebro liquidum nocens, adhibe veſicantia vel ægrotantem ſinito perire, cum illud nullâ melius arte poſſis eliminare.

Ergò Febri Malignæ Veſicantia?

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Joannes-Carolus DESESSARTZ, *utriuſque Pharmaciæ Profeſſor deſignatus.*	*M. Joannes-Baptiſta* LANGLOIS.	*M. Stephanus* POURFOUR DU PETIT.
M. Ludovicus-Henricus BOURDELIN.	*M. Henricus* RAIMOND, *Regis Exercituum in Inſulâ Corſicâ Medicus.*	*M. Paſchaſius* BORIE.
M. Ludovicus-Alexander DE CÉZAN.	*M. Carolus-Nicolaus* D'ESLON.	*M. Florentius-Carolus* BELLOT, *Profeſſor Regius.*

Proponebat Pariſiis CLAUDIUS-FRANCISCUS DUCHANOY, Sequanus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H 1774. A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Typographi. 1774.